Náučný chodník Karvaša a Blahovca

Kraj:	Žilinský
Okres:	Martin
Geomorfologická jednotka:	Turčianska kotlina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Vrútky, rázc. Karvaša a Bláhovca
Východisko:	Vrútky, odbočka Ul. Karvaša a Bláhovca z Ul. Francúzskych partizánov
Trasa:	Vrútky, Ul. Karvaša a Bláhovca: začiatok ulice – turistické rázcestie Vrútky-Piatrová, hotel (M × Z)
Dĺžka, prevýšenie:	1,8 km, prevýšenie 120 m
Čas prechodu:	0,5 h
Počet zastávok:	3
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Náučný chodník sa v závere dotýka zelenej a modrej turistickej značky.

Rok otvorenia: 2021

Textový sprievodca: nie je; informačné panely (poskytnuté mestským úradom) > .PDF

Kontakt: Mestský úrad Vrútky, Námestie S. Zachara 4, 038 61 Vrútky, tel. 043 / 4241 802

Aktuálny stav: Chodník je udržiavaný (2023).

Poznámky: (1) Trasa náučného chodníka vedie v zastavanom území. (2) Náučný chodník vznikol na časti trasy zaniknutého náučného chodníka z roku 2001, ktorý viedol až do Martina. (3) V názve vrútockej ulice pomenovanej po V. Blahovcovi sa v mapách uvádza podoba priezviska Bláhovec.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre školy ako vlastivedná / historická lokalita.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Vrútky. Mesto na severe Slovenska v severozápadnom okraji Turčianskej kotliny pod úpätím Malej Fatry v ústí Turca do Váhu, od severu intravilánom bezprostredne súvisiace s mestom Martin. Jeho územie bolo osídlené už v období eneolitu, existovali tu viaceré hradiská a už v 10. storočí osada. Prvýkrát sa písomne spomína v roku 1255, kedy boli zemianskou osadou, žijúcou až do začiatku 19. storočia v tieni susedného Martina. Prudký rozvoj nastal výstavbou Košicko-bohumínskej železnice (Vrútky ležia priamo na jej úseku Žilina – Poprad, otvorenom v roku 1871) a Uhorskej severnej železnice Budapešť – Salgótarján – Lučenec – Zvolen – (Kremnica –) Vrútky (1872), keď sa v rozvíjajúcom sa železničnom uzle začali budovať železničné dielne. V roku 1888 tu vznikla dielenská učňovská škola. Severozápadne od obce vo vstupe Váhu do jeho prielomu cez Malú Fatru bol v roku 1877 otvorený dodnes sa rozvíjajúci kameňolom Dubná Skala. Po roku 1930 založili továreň na baterky. V rokoch 1949 – 1954 boli po prvýkrát spojené s blízkym mestom Martin; obdobne v rokoch 1971 – 1990 spoločne tvorili sídlo s úradným názvom Martin-Vrútky. K historickým pamiatkam patrí neogotický rímskokatolícky kostol sv. Jána Krstiteľa z roku 1905, postavený na mieste pôvodného gotického kostola z roku 1285, z ktorého pochádza Pieta z prelomu 15. a 16. storočia, jedno z najvýznamnejších neskorogotických sochárskych diel na Slovensku, neogotický evanjelický kostol Dr. Martina Luthera (1903), obecný dom (1926, dnes mestský úrad), neologická synagóga (1910, dnes kultúrne centrum s knižnicou), hlavné železničné dielne zo 70. rokov 19. storočia, spolkový robotnícky dom (1923) či hrob E. Karvaša a V. Blahovca (1944; pozri samostatné heslo). Vrútky sú rodiskom o. i. spisovateľky a dramatičky Hany Zelinovej (1914 – 2004), herca a speváka Františka Zvaríka (1921 – 2008), českého herca Radoslava Brzobohatého (1932 – 2012) a opernej speváčky Ľuby Baricovej (1935).

Hrob a pomník Eugena Karvaša a Vladimíra Blahovca. Pietne miesto na úpätí Malej Fatry na kraji lesa pri severozápadnom okraji Vrútok, asi 250 m na sever od turistického rázcestia Vrútky-Piatrová, hotel (M × Z) na Ul. Karvaša a Bláhovca na mieste úmrtia účastníkov protifašistického odboja Eugena Karvaša a Vladimíra Blahovca. Pomník na ich spoločnom hrobe s nápisom na náhrobníku „Verní v živote – nerozluční v smrti“ zobrazuje bojových druhov v objatí, v polohe ako boli nájdení. **Eugen Karvaš** (* 1922 Hodonín), synovec guvernéra Slovenskej národnej banky Imricha Karvaša, študoval medicínu, písal básne, po príchode na Slovensko (1941) udržiaval spojenie s ilegálnym protifašistickým odbojom, pomáhal utečencom v prechode z Čiech a Moravy, po začiatku Slovenského národného povstania prešiel na povstalecké územie. **Vladimír Blahovec** (* 1920

Norfolk, USA) bol nadaným hudobníkom, študoval právo a zároveň konzervatórium, od roku 1940 sa aktívne zapájal do protifašistického odboja i do prípravy Slovenského národného povstania. V čase bojov pri Strečne, kde nemecké tanky prelomili povstaleckú obranu a začali prenikať k Vrútkam, pôsobili obaja druhovia v partizánskom oddiele operujúcom pod velením Alojza Ritnošíka pri Vrútkach z Bagárovej chaty, ležiacej pred vstupom do Kamennej doliny pod Minčolom. Tu sa 14. septembra 1944 stali obeťami nemeckého útoku. Na pamiatku mesto Vrútky v roku 1946 premenovalo Hlbokú ulicu, vedúcu k miestu ich odpočinku, ich menami a v roku 2004 oboch poctilo Cenou mesta Vrútky in memoriam. Krátko po vojne (1947) Univerzita Komenského v Bratislave svojim poslucháčom padlým v Povstaní udelila tituly in memoriam, o čom svedčí v jej vestibule pamätná tabuľa. Udelený im bol tiež Rad SNP I. triedy in memoriam. Posmrtne, v roku 1949, vydal otec E. Karvaša pod záštitou Zväzu slovenských partizánov a tlačou R. Fencla v Hodoníne zbierku synovej lyriky Vteřiny mého ticha. K hrobu E. Karvaša a V. Blahovca s pomníkom a pamätnou tabuľou z roku 1968 vedie krátka odbočka od posledného, tretieho informačného panela Náučného chodníka Karvaša a Blahovca, resp. vyznačená odbočka zo začiatku modro značeného turistického chodníka vedúceho na Minčol.

Turčianska kotlina. Hlboká kompaktná tektonická zníženina na severozápadnom Slovensku s pretiahnutým pôdorysom severo-južného smeru so zložitou kryhovou stavbou zhruba medzi Šútovom, Vrútkami, Rudnom, Skleným, Hornou Štubňou a Krpeľanmi. Je výrazne ohraničená zlomovými svahmi, a to na severe a západe Malej Fatry, na juhozápade Žiaru a na východe Kremnických vrchov a Veľkej Fatry. Značnú časť podložia tvoria neogénne horniny (íly, piesky, štrky, na juhovýchode andezitové pyroklastiká), na severe a východe flyšové horniny (ílovce, pieskovce). Veľké plochy budujú kvartérne sedimenty – nad nivami Turca a Váhu sú sústavy ich riečnych terás, na úpätí okolitých vysokých pohorí potoky uložili mohutné náplavové kužele. Popri rovinnom reliéfe nív a terás prevažuje zvlnený pahorkatinový až vrchovinový reliéf, na ktorom sa vyskytujú v dôsledku striedania sa priepustných a nepriepustných vrstiev zosuvy. Kotlinu odvodňuje Váh, do ktorého ústi vo Vrútkach od juhu pritekajúci Turiec, zberajúci vody z takmer celej kotliny i jej horskej obruby, a na severovýchode niekoľko menších potokov. Kotlina je zväčša odlesnená a poľnohospodársky využívaná, pri väčších vodných tokoch (Turiec, Teplica) je zachovaná pobrežná stromová vegetácia a mokrade a členitejšie územia pri okraji kotliny v rámci Valčianskej pahorkatiny, Diviackej pahorkatiny a Sklabinského podhoria pokrývajú ostrovy lesa.

Názvy informačných panelov

1. Z histórie ulice a okolia
2. Zaujímavosti v okolí ulice
3. Kto boli Karvaš a Blahovec?

Ladislav Barabás, vets.cz

